

Opis źródła:

Dworzanin króla Jana III Sobieskiego, późniejszy podstoli latyczowski z lat 1702–1733 Mikołaj Dyakowski (ok. 1663–1722) w 1683 r. uczestniczył w wyprawie wiedeńskiej. Pozostawił on dokładną relację z wyprawy i bitwy pod Wiedniem cechującą się barwną i żywą narracją, a zarazem przynoszącą wiele szczegółów całej wyprawy oraz drobiazgowo odtwarzającą przebieg starcia między wojskami polsko-cesarskimi pod dowództwem Jana III Sobieskiego a siłami Imperium Osmańskiego pod wodzą Kara Mustafy. W pamiętniku Mikołaja Dyakowskiego znalazł się również opis późniejszych walk polsko-tureckich.

Miejsce wydania:

Dyaryusz wiedeńskiej okazyji Jmci Pana Mikołaja na Dyakowcach Dyakowskiego podstolego latyczewskiego, do druku przygotowali, wstępem i przypisami opatrzyli J.A. Kosiński, J. Długosz, Warszawa 1983, s. 90, 91.

Tekst źródła:

„Po tej kampaniji nastąpiła budziacka, na której Król sam był w osobie swojej i tak jedna za drugą ciągnęła się kampanija aż do drugiej bukowińskiej, chociaż przy prezencyji królewskiej, ale bardzo nieszczęśliwej, na której bez żadnego nieprzyjaciela wojsko się zrujnowało, bo dzień i noc deszcze lały, a śnieżyce waliły; myśmy od Soczawy weszli w Bukowinę, gdzie co dolina albo potoczek, to nam się Dunajem stawało; tam ani ognia nałożyć, ani się gdzie schronić, z góry się leje, pod nogami się pluskocze, dla koni żywności ani myśleć dostać, jednym słowem mówiąc niewypowiedziana biada była, a co największa, że nam konie z zimna i od głodu zdychali, i rzadko kto się z naszych z koniem do domu wrócił, a choć go przygnał, to już pożytku z niego nie miał, bo zmizerowany zdychać musiał. Dla wyzdychanych koni armaty i ammunicyje w Bukowinie zakopali, po które potym chodził Gałęcki, na ten czas kuchmistrz koronny, a potym wojewoda kaliski. Samego nawet Króla karytę wołami wieźli póty, póki ze Stryja świeże nie przysły cugi i inne konie ze starostw, które na siebie trzymał, ale nie Królem będąc ich sobie przywłaszczył, lecz gdy jeszcze chorążym koronnym, marszałkiem koronnym i hetmanem zostawał (podług opisanja życie jego jednym wierszem: Bellator, post signa ferens, post Scipio, dux, rex [Wojownik, następnie niosący znaki wojenne, chorąży, następnie Scipio, wódz, król]) nadane mu były. Jam końca tej oplakanej kampaniji nie czekał, ale nas trzy chorągwie, ja ze swoją i Turkułów dwóch ze swojemi, widząc, co się dzieje i dzieć będzie, poszliśmy spod Suczawy.

W tej wojnie tureckiej odumarł nas Król waleczny, mężny, odważny, pobożny, zwycięzca, Jan Trzeci, Polak. Po nim nastąpił August Drugi, za którego pokój z Turkami stanął, Kamieniec i Podole przez traktaty odebrane, pokój sowity od traktatów konfederacyji 1717 anni [roku] szczęśliwie zachowuje, któremu żyjącemu, niech Bóg użyzcza zdrowia dobrego, umarłemu sukcesorowi niech da wieczny pokój”.

Słowniczek pojęć:

Soczawa – Suczawa, miejscowość położona na terenie Bukowiny

Gałęcki – Franciszek Gałęcki (1645–1711), kuchmistrz koronny od 1680 r., wojewoda kaliski w latach 1703–1706, dyplomata.

Turkułowie – Konstanty i Andrzej Turkułowie, rotmistrze chorągwi wołoskich.

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Jak Mikołaj Dyakowski opisuje przebieg walk z Turkami po bitwie pod Wiedniem?
2. Co według pamiętnikarza stało się główną przyczyną niepowodzeń kampanii po 1683 roku?
3. Jak pamiętnikarz ocenia postawę i działalność króla Jana III Sobieskiego?
4. O jakich traktatach wspomina pamiętnikarz? Wymień ich postanowienia.
5. Do jakich traktatów z 1717 roku odnosi się pamiętnikarz? Opisz przebieg tych wydarzeń.

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1. Opisz przebieg wypraw mołdawskich Jana III Sobieskiego.

Literatura pomocnicza:

Bauer M., *O literackości „Diariusza wiedeńskiej okazyji” Mikołaja Dyakowskiego*, „Acta Univeritatis Lodzianis. Folia Litteraria Polonica”, 9, 2007, s. 37–51.

Hundert Z., *Jeszcze o organizacji husarii koronnej na kampanię 1683 roku*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy”, 20, 2019, nr 3, s. 9–24.

Piawski K., *Dyakowski Mikołaj*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 6, Kraków 1948.

Podhorodecki L., *Wiedeń 1683*, Warszawa 1983.

Venimus, vidimus, Deus vicit: odsiecz wiedeńska 1683 roku w relacjach i dokumentach z epoki, oprac. M. Nagielski, wstęp T. Wasilewski, Warszawa 1984.

Wagner M., *Kampania żwaniowska 1684 roku*, Warszawa 2013.

Wagner M., *Stanisław Jabłonowski (1634–1702): polityk i dowódca*, Siedlce 1997.

Wagner M., *Stanisław Jabłonowski: kasztelan krakowski, hetman wielki koronny*, Warszawa 2000.

Wasilewski W., *Wyprawa bukowińska Stanisława Jabłonowskiego w 1685 roku*, Warszawa 2002.

Wimmer J., *Odsiecz wiedeńska 1683 roku*, Warszawa 1984.

Wimmer J., *Wiedeń 1683: dzieje kampanii i bitwy*, Warszawa 1983.

Wójcik Z., *Jan Sobieski: 1629–1696*, Warszawa 1994.

https://www.wilanow-palac.pl/mikolaj_dyakowski_o_wiedenskiej_wiktorii_sobieskiego.html

https://www.wilanow-palac.pl/ceremonialna_demonstracja_zwyciestwa_pod_wiedniem_uczta_trofea_gesty.html

https://www.wilanow-palac.pl/co_dalej_po_wiedniu_geneza_wypraw_moldawskich_jana_iii_sobieskiego.html

https://www.wilanow-palac.pl/portret_zbiorowy_obroncow_wiednia.html

https://www.wilanow-palac.pl/bitwa_pod_wiedniem_2.html

https://www.wilanow-palac.pl/nieswieskie_stulecie_wiktorii_wiedenskiej.html

[https://www.wilanow-](https://www.wilanow-palac.pl/anonimowa_relacja_z_odsieczy_wiedenskiej_ze_zbiorow_biblioteki_czartoryskich_w_krakowie.html)

[palac.pl/anonimowa_relacja_z_odsieczy_wiedenskiej_ze_zbiorow_biblioteki_czartoryskich_w_krakowie.html](https://www.wilanow-palac.pl/anonimowa_relacja_z_odsieczy_wiedenskiej_ze_zbiorow_biblioteki_czartoryskich_w_krakowie.html)

https://www.wilanow-palac.pl/jan_iii_sobieski_i_jego_kontakty_z_tatarami_po_bitwie_pod_wiedniem.html

Najważniejsze cezury:

12 września 1683, bitwa pod Wiedniem.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Anna Markiewicz